

політик, що передбачають перелік узгоджених дій, спрямованих на визначення проблеми, планування заходів впливу на її вирішення та моніторингу досягнутих результатів.

Таким чином можна стверджувати, що поняття «житлова стратегія» має ширше значення, ніж «житлова політика» та «житлові програми», та базується на концепції суспільних трансформацій, які необхідно враховувати. В рамках стратегії відбувається синхронізація ряду нормативно-правових актів, політик та рішень, орієнтованих на задоволення потреб у сфері житла. Метою стратегії має стати не лише забезпечення житлом, а й усунення нерівностей в існуючих системах щодо практичної реалізації цього конституційного права.

Список використаних джерел

1. Орна Розенфельд. Социальное жилье в регионе ЕЭК ООН: модели, тенденции, вызовы. Нью-Йорк и Женева, 2018.
2. ООН. Национальный обзор жилищного хозяйства и землепользования: Украина. Нью-Йорк и Женева, 2013.
3. Державна служба статистики України та Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Цілі сталого розвитку: Україна-2019. Київ, 2019.

Кондратьєв Ігор Михайлович,

доцент кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, кандидат філософських наук

АНТРОПОЛОГО-ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНА ПАРАДИГМА ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВОЇ МЕТОДОЛОГІЇ

Застосування в пізнанні права антрополого-екзистенціальної методологічної парадигми доповнює його філософсько-раціоналістичне усвідомлення. Якщо у

Філософському раціоналізмі розкута воля людини лише постулювалася, то філософсько-антропологічні дослідження обґрунтовують її буттєву передумову. В основі права як форми суспільної свідомості знаходиться свобода волі, вибору. Якщо свобода волі – природний стан людини, тоді й право є її природною властивістю. Порушувати право як свободу волі означає порушувати справедливість від природи.

Філософська антропологія та екзистенціальна методологія виходить із того, що людина є тілесно-духовною істотою, що зумовлює її властивості. Дуже добре сутність проблеми виражено в філософії Ф. Ніцше: « У людини тваринне і творче злиті воедино: в людині є матеріал, уламок, надлишок, глина, бруд, безглуздя, хаос; але в людині є і творець, різьбяр, твердість молота – чи розумієте ви таке протиріччя? І чи розумієте ви, що наша жалість стосується до « тваринного » в людині, до того, що повинно бути поламане, розірване, вичищене?»

Представники філософської антропології вивчають людину такою, якою вона є в дійсності, в житті, тобто невигадану людину, не так, якою їй слід бути згідно з ідеальними уявленнями. Людина має можливість стримувати свої несвідомі нахили, контролювати їх розумовою діяльністю. Це – перший акт свободи. Тобто людина повинна бути вільною, незалежною не лише від зовнішнього авторитету і чужої волі, яку вона не визнає за свою, а й від власної, в собі суттєво-тілесної засади, сфери несвідомих інстинктів і потягів. Завдяки волі духовне життя людини не зумовлюється тією механічною причинністю, яка планує фізичному світі. Духовне життя людини – це життя у світі цінностей інтелектуальних, естетичних, етичних. Перевага духовного життя над іншими способами буття полягає у здатності увійти в світ цінностей, насамперед етичних, а отже, дозволяє жити життям, яке є цінністю. Характеристика цінностей відкриває шлях до розуміння сенсу людського життя, призначення людини у світі.

Її призначення й мета –жити вищими цінностями, множити їх, охороняти, насолоджуватися ними, передавати нащадкам. Тільки таке життя, як суто людське, має цінність і сенс, тільки воно відповідає закладеним у людині духовним началам. Отже, духовне життя людини – це вихід у світ цінностей.

І насамперед – забуття вітальності, людина має дух не тому, що вона біологічно недосконала, навпаки, вона позбавлена багатьох інстинктів тому, що має мислення та інші здатності. Якщо її вітальність може вдосконалюватися без власного активного сприяння, то духовні здібності, дані людині природою у формі можливостей, без її активного сприяння залишаться можливостями. Ось чому реалізація духовного життя залежить від вільного вибору людини. Вона саме вирішує, чи піднятися до вершин духовного життя, чи уподібнитися тварині й жити лише у світі задоволення своїх фізичних потреб. Отже, людина сама вибирає мету свого життя, сама визначає стратегію життєдіяльності. Отож, людина –вільна істота. Свобода волі(свобода вибору) зумовлена природним фактом об'єктивно існуючої двоїстої природи людини. Важливо додати, що і в християнській антропології свободу волі людини вважають однією з абсолютних істин стосовно природи людини.

Отже антрополого-екзистенціальна методологія дозволяє розглянути право в першу чергу як форму суспільної свідомості, тип світогляду, спосіб духовно-практичного освоєння світу людиною, невід'ємний елемент культури та цивілізації, і вже в другу чергу, висхідне від « одвічної» ідеї права, як юридичну норму, правовий закон, діюче законодавство.

При цьому право регулює не тільки суспільні, соціальні відносини, але й індивідуально-суб'єктивні відносини між основними сутнісними силами людини-раціональними, ірраціональними та вольовими.

Список використаних джерел

1. Бандура О.О. Єдність цінностей та істини у праві. – К: Вид-во Нац.акад.внутр.справ.України, 2015–200 с.

2. Максимов С.И. Правовая реальность: опыт философского осмысления. – Харьков: Право 2002. – 302с.
3. Баумейстер А.О. Філософія права: навч. посіб. – Вінниця: 2007. – 224 с.
4. Вовк В.М. Філософія права : Навчально-методичні матеріали. – Івано-Франківськ: Вид-во «Сімик», 2006 –188 с.
5. Філософія права: Навч. посіб. / О.Г.Данільян, Л.Д.Байрачная: Х.: Прапор, 2006. – 272 с.
6. Філософія права: Навч.-метод. посіб. / О.О.Бандура, В.М. Вовк, М.В. Костицький, Ю.С. Симон. К: КНУВС, 2007. – 260 с.

Кондратюк-Антонова Тетяна Вячеславівна,
доцент кафедри забезпечення державної безпеки
Київського факультету Національної академії
Національної гвардії України, кандидат
філософських наук, доцент

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ МАНІПУЛЮВАННЯ МАСОВОЮ СВІДОМІСТЮ: ЗАГРОЗИ ТА ВИКЛИКИ

Сучасні процеси маніпулювання масовою свідомістю містять у собі великі загрози безпеці та здоров'ю громадян країни. Сьогодні, як ніколи раніше, актуальними стають ідеї Хосе Ортеги-і-Гасета [1], Еріха Фромма [3], Віктора Франкла [2], Френсіса Фукуями [4], Юваля Ной Харарі [5] та багатьох інших мислителів ХХ–ХХІ століття, які наголошували та наголошують, що маніпуляція може негативно вплинути на особистість, її світогляд, позбавити сенсу вибір її життєвих цінностей, орієнтирів та стратегій розвитку, і в кінцевому підсумку, привести до руйнування суспільних основ життя.

Маніпуляція з точки зору соціального феномену використовує людину для реалізації її потреб та отримання певної вигоди маніпулятора. Тобто людина трансформується у об'єкт маніпуляції, обезцінює власні інтереси та потреби, перетворюється на істоту, яка не може висловлювати власну позицію, впливати на оточуючих, виділятися з загальної маси.

З точки зору психології сенс маніпулювання соціальною свідомістю полягає у тому, щоб запрограмувати поведінку людини для подальшого контролю за її діями, вчинками, словами та смислами. Людина обмежується у своїй свободі, у виборі того чи іншого предмету, дії, поведінці, прийнятті важливих рішень, не усвідомлюючи цього.

Маніпуляція суспільною свідомістю досить розповсюджене явище, яке набуло нового звучання у сучасних умовах, коли досить активно розвиваються різні форми маніпулювання, включаючи новітні технології. Науковці стверджують, що маніпулювання має два полюси: з однієї сторони – воно дозволяє краще контролювати великі маси людей, керувати їх свідомістю, підштовхувати до прийняття тих чи інших рішень. З іншої – людина, яка повністю позбавлена можливості самостійно